

משפחה מיוחדת

רחלי שלו

אוכלוסיית היעד: כיתות י'-י"ב | מספר המשתתפים המומלץ: 25-30 | זמן: שני שיעורים
ציוד נדרש: מחשב, מקרן, מסך ורמקולים; כרטיסים ועציצים.

רציונל

"מפגר" או "מפגרת" – כמה פעמים אנחנו שומעים שתלמידים משתמשים במילים אלו ככינוי גנאי? ומה קורה אם אחד התלמידים מכיר מקרוב מפגר? אולי הוא יתקומם ויאמר: "מפגר זה לא קללה!!" בחברה יש נטייה להשתמש בהגדרות רפואיות ככינויים (ובמיוחד כדי להעליב, לפגוע). השימוש ב"מפגר" הוא דוגמה אחת, ואפשר לצרף אליה דוגמות נוספות כגון "חולה נפש" ועוד.

האם כשאנו משתמשים ב'כינויים' האלה אנו עוצרים ומנסים לחשוב:
אם יש בינינו תלמיד שיש לו אח כזה וכעת הוא שומע שמכנים את חברו בכינוי המסוים - אילו תחושות מתעוררות בו?
כיצד הוא מרגיש?

ובכלל, האם חשבנו אי פעם על תלמידים/מורים/חברים שמתמודדים עם בן משפחה בעל צרכים מיוחדים?

בעלי צרכים מיוחדים הם חלק בלתי נפרד מהחברה. כאנשים מאמינים אנו יודעים כי הם, בדיוק כמו כל בני האדם, נבראו בצלם אלוקים, ואנו יודעים שגם להם הקב"ה הועיד תפקיד בעולם הזה. עלינו מוטלות החובה והזכות להתבונן בסובב אותנו ברגישות, להכיר, ללמוד, לכבד ולסייע.

מטרות

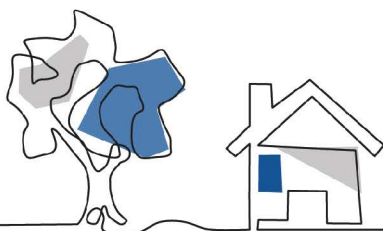
1. פיתוח אמפתיה והערכה בקרב התלמידים כלפי משפחות ובני נוער המתמודדים עם ילדים מיוחדים;
2. פיתוח היכולת לראות את התרומה שתורם המיוחד לכלל;
3. פיתוח רגישות לסביבה ולהתמודדויות לא מדוברות;
4. הנעת התלמידים לפעול כשהם מזהים צורך.

מתוך ההפעלה

שלב ראשון

נציב שורה של עציצים ונפזר עליהם כרטיסים (יש להכין מראש), שעליהם שאלות (על כל כרטיס – שאלה אחת):

- נסו לתאר את החוויה של גידול צמח.
- אם התנסיתם בעבר בגידול צמח: האם הצלחתם לגדלו?
- [אם לא הצלחתם] האם נבל והתייבש? האם נרקב מעודף מים?

- מה צריך לעשות כדי שצמח יפרח ויגדל?
 - האם לדעתכם יש אנשים שיעדיפו לא לגדל צמחים כלל? למה?
- אחרי שכל תלמיד יבחר כרטיס אחד, וכולם ישיבו על השאלות, נסכם:

כדי להפריח פרח יש לשים לב לצרכים המיוחדים לו (ולספקם): יש צמחים שזקוקים לשמש, ויש – לצל; יש שזקוקים להשקיה בכל יום, ויש – אחת לשבוע וכו'. לא כולם נהנים מגידול צמחים: יש אנשים שנהנים לשתול, לעדור, להשקות ולעשב ולראות את הצמח גדל ומתפתח, ויש שיעדיפו להימנע מן הטרחה הכרוכה בגידולם... ויסתפקו בעציץ ובצמח – עשויים פלסטיק.

(בשלב זה נבקש לחבר את התלמידים לעולם הילדים בעלי הצרכים המיוחדים)

שלב שני

נצפה בסרטון: "סליחה על השאלה – אחים עם צרכים מיוחדים" (אפשר למצוא אותו במרשתת).

שאלות לדיון בעקבות הצפייה

- איך מרגיש נער שיש לו אח "מיוחד"?
- כיצד גידול ילד עם צרכים מיוחדים - משפיע על ההורים במשפחה?
- האם פגשת פעם מקרוב מקרוב מישהו עם צרכים מיוחדים? תאר את סוג המפגש.
- האם תרצה להתנדב עם בעלי צרכים מיוחדים? נמק בחירתך.

שלב שלישי

הכיתה תתחלק לקבוצות (4 תלמידים בקבוצה). כל קבוצה תקבל דף שעליו קטע המסביר דברים שאמר הרב סולובייצ'יק ושאלות בעקבותיו. הקבוצה תלמד יחד את הקטע ותנסה לגבש תשובות לשאלות.

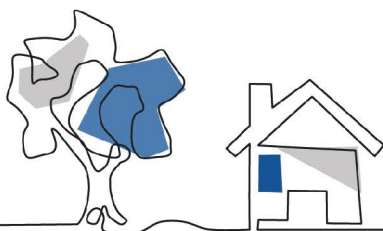
הרב סולובייצ'יק כתב כי קהילה מורכבת מאנשים שמשלימים זה את זה. לכל אחד הייחודיות והגוונים שלו שהוא מוסיף למרקם הכולל. כל אחד מוסיף משהו, תורם משהו, מעשיר במשהו את הקהילה. היהדות רואה כל אדם כעולם ומלואו שאין לו תחליף. מתוך הייחודיות האישית צומחת אחדות קהילתית.

(על פי: הרב יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק, **אחדות או אהידות**
התפרסם בכתב העת 'טראדישן' כרך 17 חוברת 2, עמ' 10-9)

נסו לחשוב על המיוחד באדם בעל צרכים מיוחדים שאתם מכירים ושִׁתְּפוּ את הקבוצה.

לדברי הרב סולובייצ'יק (במשפט המופיע באותו המאמר), "כאשר מצטרף האדם הבודד לקהילה, הוא מוסיף ממד חדש למודעות הקהילה". במקרה שהמצטרף לקהילה הוא בעל צרכים מיוחדים – מהו הממד החדש שהוא תורם למודעות הקהילה?

נסו להסביר מהי אחדות על פי גישתו של הרב סולובייצ'יק.

נקרא יחד את הדברים שכתבה מרים פריץ לע"נ אחיה.

רק אהבה תנצח / מרים פריץ

יש לי אח, אח מיוחד במינו. פעם קראו לו מפגר, מונגולואיד... פעם היו עוברים לצד השני של הכביש כשראו אותו. היום בוודאי היו מתייחסים אליו אחרת, היו אומרים ילד עם מוגבלות, עם תסמונת דאון. אחי שרלי נפטר כשהיה בן 52 אבל תמיד בעיניי הוא יישאר הילד. הילד האהוב של משפחתי. משרלי למדתי כל כך הרבה. למדתי על הארת פנים לכל אדם, על חמימות, על אהבת אדם נקייה, טהורה ושמחת חיים אינסופית.

אחי שרלי ראה תמיד את הטוב בכל דבר. ידע להכיר תודה ולהוקיר כל מחווה, בין שנתתי לו בננה שאהב ובין שקניתי לו אפודה. הוא היה ילד מלא אהבת ה' שלא ידע קרוא וכתוב אבל מעולם לא הפסיד תפילה, ואפילו חצי שעה לפני פטירתו סימן שיניחו לו תפילין, וכשהוא מונשם לפני הרדמה ביקש בקשה אחרונה...

"קחו אותי לרבי שמעון בר יוחאי". אחי שרלי אהב את ה' אהבה זכה וטהורה, בכל מצב, ומעולם לא התלונן, הוא פשוט שמח בחלקו והיה שלם עם עצמו.

אחרי נפילת בני בכורי אוריאל בלבנון לא היה לי מנחם כמו שרלי אחי שבמילים פשוטות, מילים אמיתיות, מילים מהלב אמר לי: "אחותי, אל תדאגי. ה' דואג לאוריאל ואני אדאג לך". כמה תום ואהבה היו במילים הפשוטות שנגעו ישר בלב. לעולם לא אשכח את חיבוקו האוהב והחם, את הדמעות שזלגו מעיניי הכחולות ואת הרוק שזלג משפתי וניגבתי באהבה ועדינות.

כולו טהור!!! עליו כתוב בתהלים:

"ה', מי יגור באהלך

הולך תמים

ופועל צדק

דובר אמת בלבבו

לא רגל על לשונו

לא עשה לרעהו רעה..."

הוריי טיפלו בו באהבה ובמסירות, הם לא הסכימו להכניסו למוסד. כשנפטרו, אנחנו האחים אימצנו אותו, ונתנו לו כל מה שיכולנו, והכי הרבה אהבה.

תמיד הייתי גאה בו ומעולם לא הסתרתתי אותו, מעולם לא התביישתי באחי האהוב שרלי.

אני זכיתי, זכות גדולה נפלה בחלקי לגדול איתו באותו בית.

בקרבנו חיים רבים כמו שרלי אחי, שונים, עם צרכים מיוחדים. הם בעיניי היופי של העולם.

אם רק נלמד לקבל אותם כמו שהם,

אם רק נוכל לראות את העושר שהם מביאים לחיינו,

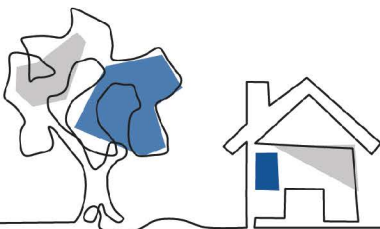
אם רק נחבק את המשפחות שלהם,

העולם יהיה טוב יותר.

הם מלמדים אותנו את השיעור הגדול על משמעותה של האהבה. לאהוב בלי מחסומים, בלי הבדלים. הם מלמדים אותנו מהו אושר ומהי צניעות.

אחי האהוב שרלי, הרבה פעמים כשעמדתי לידך חשתי שאני היא זו המוגבלת לא אתה.

לעילוי נשמתו של אחי היקר שרליי-שלום בן איטו שהיום יום פטירתו. יהי זכרך ברוך.

סיכום

החברה שלנו בנויה מיחידים השונים זה מזה. אומנם יש קווי דמיון המשותפים לאחדים, אבל אין איש שדומה לרעהו בכול: כל אחד מביא את הייחודיות שלו, ובהצטרפם זה לזה, כולם בונים יחד עולם יפה ומגוון. אנו מרבים לדבר על היחס לאחר ולשונה. ביחידה זו ביקשנו לשים לב למשפחות שמתמודדות עם בן משפחה "מיוחד", לחברה מהכיתה שאח שלה מיוחד... לנסות להרגיש את הזולת, לעורר לחשיבה ולמודעות שיביאו בע"ה למעשים.

ניתן להרחיב את השיעור בדיון על "צמיחה ממשבר": יש סיפורים מעוררי השראה על משפחות המתמודדות עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים, שמרגע לידתם והצטרפותם למשפחה נולדה גם משפחה מיוחדת, נולדו כוחות חיים חדשים.

